

Miejsce
na naklejkę
z kodem

(Wpisuje zdający przed
rozpoczęciem pracy)

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO

MHI-W2F1P-021

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

WIEK XIX i XX DO ROKU 1991

Arkusz II

Czas pracy 90 minut

ARKUSZ II

STYCZEŃ
ROK 2003

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Odpowiedzi trzeba zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem
5. Nie wolno używać korektora.
6. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
7. Wszelkie notatki należy sporządzać tylko w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
8. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
9. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
40 punktów

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Źródła:

A. Dekret o 8 – godzinnym dniu pracy , 23 listopada 1918 r.

Art. 1. Od dnia ogłoszenia (...) niniejszych przepisów praca robotnika lub pracownika we wszystkich zakładach przemysłowych (...) oraz przedsiębiorstwach handlowych trwać ma bez wliczenia przerw odpoczynkowych najwyżej 8 godzin na dobę, zaś w dni sobotnie godzin 6.

Art. 4. Dekret niniejszy nie może pociągać za sobą obniżenia płac robotników i pracowników.

Art. 5. Nadliczbowe godziny pracy muszą być specjalnie wynagradzane, przy czym odnośna umowa, dotycząca dobrowolnych nadliczbowych godzin, winna być bezzwłocznie przedstawiona do zatwierdzenia inspektorowi pracy.(...)

Art. 6. Pracodawcy winni przekroczeń w zakresie niniejszych przepisów, podlegać będą w drodze administracyjnej grzywnom do marek 5000.

B. Dekret przeciw lichwie, 5 grudnia 1918 r.

Art. 1. Kto celem sztucznego podniesienia cen na przedmioty pierwszej potrzeby, jak żywność, materiały do opału, światła lub odzieży (...) gromadzić będzie te przedmioty, lub je ukrywać (...) ulegnie karze zamknięcia w domu poprawy od roku i sześciu miesięcy do lat sześciu, lub zamknięciu w więzieniu do lat 2, a oprócz tego karze pieniężnej do wysokości 100 tysięcy marek polskich. Nadto nagromadzone artykuły (...) sprzedane będą niezwłocznie ludności po cenach normalnych.(...)

Art. 2. Kto za przedmioty codziennej potrzeby wymienione w art. 1. żądać będzie ceny nadmiernej wysokości (...) ulegnie karze więzienia do lat 2, a nadto grzywnie 50 tysięcy marek polskich.

C. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej, 15 lipca 1920 r.

Art. 1. Na cele przeprowadzenia reformy rolnej (...) przeznaczają się (...) następujące grunty:

- a) dobra będące własnością Państwa (...)*
- b) dobra należące do członków b. dynastii panujących zaborczych (...)*
- c) dobra b. pruskiej Komisji Kolonizacyjnej (...)*

Art. 2. Przymusowemu wykupowi (...) podlegają:

- a) nadwyżki gruntu ponad 60 ha ogólnego obszaru w majątkach położonych w okręgach przemysłowych i podmiejskich, oraz nadwyżki ponad 400 ha ogólnego obszaru w majątkach, położonych w niektórych częściach b. zaboru pruskiego (...)*
- b) nadwyżki ponad 180 ha ogólnego obszaru w majątkach, położonych na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (...)*

W gospodarstwach poświęconych wytwórczości nasiennej lub rybnej (...) jak również w gospodarstwach stanowiących typ wysoce uprzemysłowiony – dopuszcza się zachowanie ich obszarów w całości.

D. Fragmenty exposé premiera W. Grabskiego, 23 grudnia 1923 r.

Dominujące znaczenie wśród zadań rządu mieć będzie (...) naprawa skarbu. (...) Naprawa skarbu może być oparta bądź na rachowaniu na pomoc zewnętrzną, bądź na wysiłkach własnych całego społeczeństwa (...) Wysiłek niezbędny ze strony społeczeństwa (...) rząd proponuje osiągnąć obydwoma dostępnymi dla danego celu sposobami: z jednej strony zwiększać będzie świadczenia podatkowe i dążyć do wzmożenia dochodów (...) również odwoływać się będzie rząd do dobrowolnego zasilania skarbu pożyczkami wewnętrznymi, opartymi na dobrze zrozumianym interesie samych subskrybentów. Ażeby świadczenia społeczeństwa na rzecz skarbu utrzymane zostały w granicach istotnie niezbędnych, rząd prowadzić będzie (...) akcją oszczędnościową, bacząc jedynie, aby nie narazić interesów obronności kraju, oraz niezbędnego poziomu administracji i oświaty.

E. Fragment pamiętnika W. Jędrzejewicza¹, Wspomnienia

Budżet państwa polskiego w tych latach (1933 – 1934) był deficytowy i pozostawał problem, jak ten deficyt pokryć. Trzeba było pokrywać go rezerwami skarbu, zwiększeniem niektórych podatków i wypuszczeniem wewnętrznych pożyczek. Z nich tzw. Pożyczka Narodowa (jesienią 1933) przewidywała wpływ 120 milionów złotych. Tymczasem zapal społeczeństwa ratowania trudnej sytuacji państwa był tak wielki, że pożyczka ta przyniosła prawie 340 milionów złotych.

F. Fragment odpowiedzi na ankietę, ogłoszoną wśród chłopów przez Instytut Gospodarstwa Społecznego w 1933 r.

Dzieci, pomimo zdolności, na dalsze nauki posyłać nie myślę, ponieważ w tych ciężkich warunkach i myśleć o tym nie mogę, odmawia sobie człowiek wszystkiego, chodzi obdarty, dzieci bez książek, gazetkę przeczyta tylko przypadkowo, gdy jaka w rękę wpadnie i nie wie, co się w świecie dzieje (...). W domu na gospodarstwie odmawia się obecnie wszystkiego, cukru wcale się nie używa, tylko na wielkie święta, a nawet sól również oszczędnie, o zapalkach szkoda mówić, kobiety z domu do domu ogień przenoszą (...) nafta i lampa u nas to luksus (...) świeci się szczypami drzewianymi, ja jednak marzyłem, że dożyję świecić światłem elektrycznym, na przyszłość widoków żadnych (...). Nie do uwierzenia, rolnik, który produkuje, chowa świnie, kury i to oddaje za bezcen, bo musi, a zjeść nie może, żyje się przeważnie ziemniakami, kapustą, chlebem i mlekiem.

G. Fragment wspomnień S. Wachowiaka², Czasy, które przeżyłem

Nic jednak tak stanowczo nie wpłynęło na decyzję budowania własnego portu narodowego, jak wypadki w roku 1920, gdy Polska (...) znalazła się w sytuacji, kiedy Gdańsk, tak wówczas wrogo nastawiony wobec Polski, korzystając z jej ciężkiego położenia, zaczął robić trudności przy wylądowaniu amunicji przeznaczonej dla obrony kraju. (...) Wtedy to Ministerstwo Spraw Wojskowych zdecydowało rozpocząć budowę portu w Gdyni. (...) Nikt wówczas nie przypuszczał, że te właśnie roboty, podjęte głównie dla zatrudnienia bezrobotnych, będą zaczątkiem gigantycznego dzieła narodu. (...) Rząd przyszedł do wniosku,

¹ Autor tekstu był w opisywanym przez siebie okresie ministrem wyznań religijnych i oświecenia publicznego.

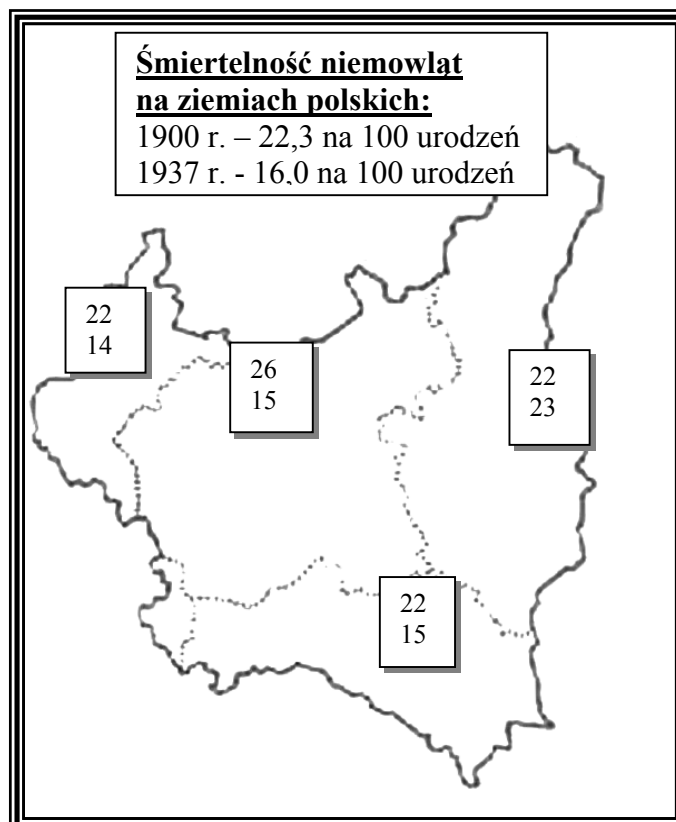
² Autor tekstu był ekonomistą i działaczem gospodarczym, dyrektorem Związku Kopalń Górnośląskich.

że nawet przy zupełnie normalnych stosunkach z Gdańskiem jeden port – i to tak przestarzały jak Gdańsk – nie wystarczy (...) na potrzeby Polski.

H. Fragment wspomnień S. Wachowiaka, Czasy, które przeżyłem

Kiedy przyszedłem na Śląsk, przemysł był w ręku niemieckim i oczywiście zależny od polityki niemieckiej (...) w roku 1931 administracja „Roburu”³ też była niemiecka, jedynym polskim członkiem był Falter, drugim – od roku 1930 – byłem ja. Nasza przezorna taktyka pozwoliła już w roku 1932 na wybór dyrektora generalnego Polaka, od tego czasu zaczęło się polonizowanie tego towarzystwa. To samo miało miejsce w administracji kopalń, choć w niektórych sytuacja była gorsza, z wyjątkiem może kopalń należących do rządu. (...) W naszym koncernie rok po roku ustepowali z naczelnych stanowisk Niemcy, a zajmowali je Polacy. Co do kapitałów, to i one powoli przechodziły w ręce polskie. Dostatecznym dowodem jest największy koncern śląski „Robur”, który w roku 1939 był w rękach polskich, po wykupieniu, częściowo na kredyt, udziałów niemieckich. Polityka nasza była polityką „odcinka prywatnego”. W Warszawie była przez kilku ludzi wpływowych – jak minister Beck – po cichu popierana, przez innych tolerowana (...).

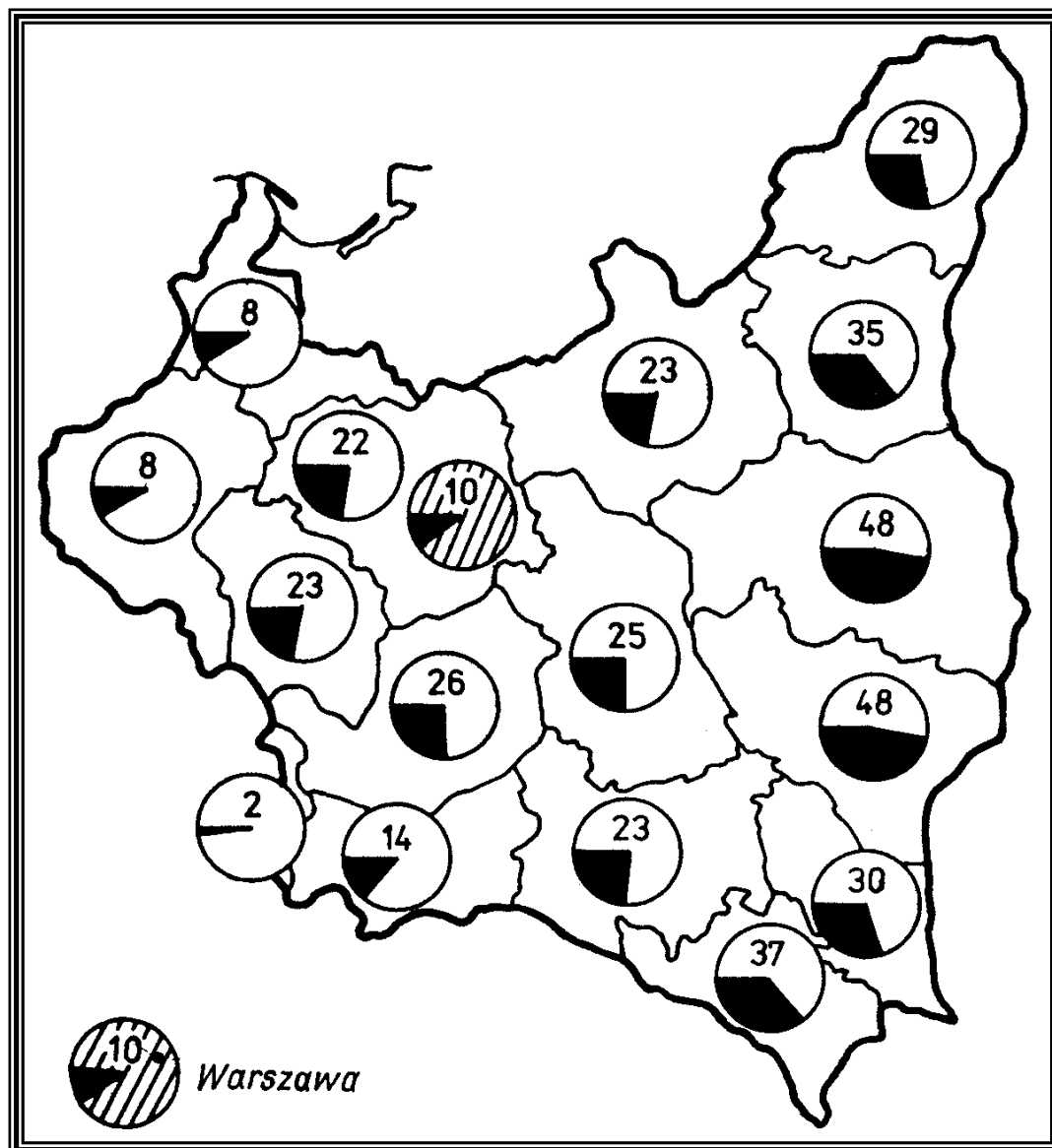
I. Śmiertelność niemowląt na ziemiach polskich

Źródło: Z. Landau, J. Tomaszewski, *Gospodarka Drugiej Rzeczypospolitej*, z serii: *Dzieje narodu i państwa polskiego*, 1991.

³ „Robur” – spółka zajmująca się produkcją i sprzedażą górnosląskiego węgla, głównie na eksport.

J. Odsetek analfabetów w Polsce w wieku powyżej 10 lat w 1931 r. (w przekroju wojewódzkim)

Źródło: A. Ajnenkiel, *Polska po przewrocie majowym*, Warszawa 1980.

K. Fragment pamiętnika W. Jędrzejewicza, Wspomnienia

Na Wileńszczyźnie zajechaliśmy do małej szkoły powszechnej położonej w jakimś zapadłym kącie. Była to szkoła najbiedniejszego typu o jednym nauczycielu, którym była młoda dziewczyna. By wykonać program szkolny dla dzieci w różnym wieku, musiała ona podzielić uczniów na grupy, uczące się w różnych godzinach dnia. To zajmowało jej cały dzień pracy. Taki wysiłek kończył się po kilku latach rozwojem gruźlicy, wówczas nagminnej w Polsce wśród nauczycieli. Wymieniona nauczycielka cieszyła się jak najlepszą opinią w kuratorium tak, że przedstawiłem ją do odznaczenia Srebrnym Krzyżem Zasługi. Starania moje, by dać jej drugiego nauczyciela do pomocy, nie udały się. Szczupłe fundusze na oświatę nie pozwoliły na to. (...) To były smutne strony biednego szkolnictwa polskiego. Walczyliśmy z tym dzięki niesłychanemu poświęceniu nauczycieli.

Zadania**Zadanie 27. (2 pkt)**

Przeczytaj **źródła A i B**. Wyjaśnij dwie przyczyny zróżnicowania kar za łamanie przepisów o ośmiogodzinnym dniu pracy i kar za lichwę:

a)

.....

.....

b)

.....

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 28. (1 pkt)

Na podstawie **źródeł A i B** określ, jaką orientację polityczną reprezentował rząd wydający te dekrety:

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 29. (2 pkt)

Na podstawie **źródła C** i **wiedzy własnej** wyjaśnij dwie przyczyny zróżnicowania powierzchni majątków ziemskich parcelowanych z tytułu reformy rolnej:

a)

.....

.....

.....

b)

.....

.....

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 30. (1 pkt)

Do jakiego rodzaju źródeł możemy zakwalifikować **źródła A, B i C**?

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 31. (2 pkt)

Podaj dwie przyczyny parcelacji wszystkich majątków ziemskich wymienionych w art. 1 Ustawy o wykonaniu reformy rolnej:

- a)
-
-
- b)
-
-

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 32. (2 pkt)

Na podstawie źródła D podaj dwa różne sposoby uzdrowienia finansów publicznych:

- a)
-
-
- b)
-
-

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 33. (2 pkt)

Na podstawie źródła D wyjaśnij, w jaki sposób rząd zamierzał uzyskać środki na naprawę skarbu:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 34. (1 pkt)

Po przeczytaniu **źródła D** wymień dziedziny życia społecznego, które zamierzał chronić rząd premiera W. Grabskiego:

.....

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 35. (2 pkt)

Na podstawie **źródeł B i E** podaj, jaka waluta była uznana w Polsce za środek płatniczy w:

- a) grudniu 1918 roku
- b) 1933 roku

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 36. (3 pkt)

Posługując się **wiedzą własną** podaj, kiedy została wprowadzona i wyjaśnij, na czym polegała reforma walutowa Władysława Grabskiego:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 37. (3 pkt)

Na podstawie **źródła F** podaj trzy społeczne skutki kryzysu gospodarczego w Polsce:

- a)
-
- b)
-
- c)
-

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 38. (1 pkt)

Wyjaśnij, czy ankieta przeprowadzona przez Instytut Gospodarstwa Społecznego jest wiarygodnym źródłem informacji o skutkach kryzysu gospodarczego na wsi. W odpowiedzi posłuż się co najmniej jednym argumentem:

.....
.....
.....
.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 39. (3 pkt)

Podaj trzy przyczyny podjęcia decyzji o budowie portu w Gdyni wymienione w **źródle G**:

- a)
- b)
- c)

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 40. (1 pkt)

Na podstawie **źródła H** określ rolę kapitału niemieckiego w gospodarce Śląska na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych:

.....
.....
.....
.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 41. (1 pkt)

Jaki był cel działań podejmowanych przez autora **źródła H**?

.....
.....
.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 42. (2 pkt)

Dlaczego władze Rzeczypospolitej nie wspierały jawnie działalności prowadzonej przez autora **źródła H**? Odwołując się do wiedzy własnej, podaj dwie przyczyny:

a)

.....

.....

b)

.....

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 43. (3 pkt)

Posługując się danymi ze **źródła I**, sformułuj trzy (różne w treści) wnioski dotyczące zmiany śmiertelności niemowląt:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 44. (2 pkt)

Porównaj **źródła I** oraz **J**. Sformułuj i uzasadnij wniosek dotyczący związku między poziomem analfabetyzmu i śmiertelnością niemowląt:

Wniosek:

.....

.....

Uzasadnienie wniosku:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Brudnopis